

ҲАМШИРАЛАР УЧУН ОИЛА САЛОМАТЛИГИ ЎҚУВ ДАСТУРИНИНГ АФЗАЛЛИКЛАРИ

Рахимова Х.М.¹, Эгамбердиева Н.Ш.²

¹Самарқанд давлат тиббиёт университети

Самарқанд, Ўзбекистон

² Абу Али ибн Сино номидаги

Пахтачи жамоат саломатлиги техникуми

Пахтачи тумани, Ўзбекистон.

Аннотация: Мазкур илмий мақолада ҳамширалар учун ишлаб чиқилган оила саломатлиги ўқув дастурининг назарий ва амалий аҳамияти таҳлил қилинган. Бирламчи тиббий ёрдам тизимида ҳамшираларнинг ўрни тобора ортиб бораётган шароитда, уларнинг оила саломатлиги бўйича билим ва кўникмаларини такомиллаштириш муҳим аҳамият касб этади. Тадқиқот жараёнида ўқув дастурининг ҳамширалар касбий салоҳиятига, профилактик хизматлар самарадорлигига ва аҳоли саломатлиги кўрсаткичларига таъсири ўрганилди. Олинган натижалар ўқув дастурининг ижобий самара бераётганини тасдиқлади.

Калит сўзлар: оила саломатлиги, ҳамширалик иши, ўқув дастури, профилактика, бирламчи тиббий ёрдам.

Кириш: Соғлиқни сақлаш тизимини ривожлантиришда профилактикага асосланган ёндашувлар алоҳида аҳамиятга эга. Айниқса, оила саломатлигини муҳофаза қилиш орқали аҳолининг умумий саломатлик даражасини яхшилаш мумкин. Бу жараёнда ҳамширалар тиббий хизматнинг энг муҳим бўғини сифатида намоён бўлади. Улар аҳоли билан бевосита мулоқот қилиб, соғлом турмуш тарзини шакллантириш, касалликларни барвақт аниқлаш ва олдини олишда фаол иштирок этадилар.

Шу нуқтаи назардан, ҳамшираларнинг оила саломатлиги соҳасидаги билим ва амалий кўникмаларини оширишга қаратилган ўқув дастурларини жорий этиш замонавий тиббиётнинг устувор вазифаларидан бири ҳисобланади.

Мавзунинг долзарблиги: Бугунги кунда сурункали ноинфекцион касалликлар, репродуктив саломатлик билан боғлиқ муаммолар, оналар ва болалар саломатлигига таҳдид солувчи омиллар жаҳон миқёсида жиддий муаммо бўлиб қолмоқда. Ушбу муаммоларнинг аксариятини самарали профилактика орқали камайтириш мумкин.

Ҳамширалар оила аъзолари билан доимий алоқада бўлиб, саломатликка салбий таъсир этувчи омилларни аниқлаш, тушунтириш ишларини олиб бориш ва тиббий маслаҳатлар бериш имкониятига эга. Бироқ бу фаолият самарали бўлиши учун ҳамширалар махсус тайёргарликка эга бўлиши лозим. Шу боис оила саломатлигига ихтисослаштирилган ўқув дастурларининг аҳамияти жуда юқори.

Мақсад: Ҳамширалар учун оила саломатлиги ўқув дастурининг афзалликларини ўрганиш ва унинг тиббий хизмат сифати ҳамда профилактик фаолиятга таъсирини баҳолаш.

Вазифалар:

1. Оила саломатлиги ўқув дастурининг назарий асосларини таҳлил қилиш;
2. Ҳамширалар касбий билим ва кўникмаларининг ўзгаришини аниқлаш;
3. Профилактик хизмат самарадорлигига таъсирини баҳолаш;
4. Олинган натижалар асосида амалий тавсиялар ишлаб чиқиш.

Материаллар ва тадқиқот усуллари: Тадқиқот ишлари Самарқанд давлат тиббиёт университети ДКТФ қошидаги Оилавий ва превентив тиббиёт, жамоат саломатлиги ҳамда соғлиқни сақлашни бошқариш йўналишлари мутахассислари иштирокида, Пахтачи Абу Али ибн Сино номидаги жамоат саломатлиги техникуми базасида амалга оширилди. Тадқиқотни олиб бориш жараёнида муаммони ҳар томонлама ёритиш мақсадида бир қатор замонавий илмий-тадқиқот усулларида

фойдаланилди. Жумладан, мавзуга оид маҳаллий ва хорижий илмий, ўқув-услубий адабиётлар чуқур таҳлил қилинди, амалдаги меъёрий-ҳуқуқий ҳужжатлар ўрганилди ва тизимлаштирилди. Шунингдек, амалиётчи ҳамширалар ўртасида махсус ишлаб чиқилган анкета-сўровномалар ёрдамида ижтимоий-касбий сўров ўтказилди. Ўқув дастурида иштирок этган ҳамшираларнинг касбий фаолияти, амалий кўникмалари ҳамда иш самарадорлиги таҳлил қилиниб, улардаги ўзгаришлар баҳоланди. Тадқиқот натижасида олинган барча маълумотлар қиёсий таҳлил ва аналитик усуллар асосида қайта ишланиб, хулоса ва таклифлар ишлаб чиқилди.

Натижалар ва муҳокама: Тадқиқот натижалари шунини кўрсатдики, **оила саломатлигига йўналтирилган ўқув дастурини муваффақиятли тамомлаган ҳамшираларда касбий тайёргарлик даражаси сезиларли даражада ошган.** Ўқув жараёни давомида иштирокчилар назарий билимлар билан бир қаторда амалий кўникмаларни ҳам чуқур ўзлаштирдилар. Айниқса, профилактикага қаратилган тиббий ёндашувларни қўллаш, аҳоли билан самарали мулоқот олиб бориш ҳамда оилаларда саломатликка хавф туғдирувчи омилларни ўз вақтида аниқлаш бўйича кўникмалар шаклланди.

Ҳамширалар профилактик суҳбатлар ўтказиш, соғлом турмуш тарзини тарғиб қилиш, касалликларни эрта босқичда аниқлаш ҳамда беморларни тегишли мутахассисларга йўналтиришда юқори касбий маҳоратини намоён этдилар. Бу эса тиббий хизматнинг узлуксизлиги ва самарадорлигини таъминлашга хизмат қилди.

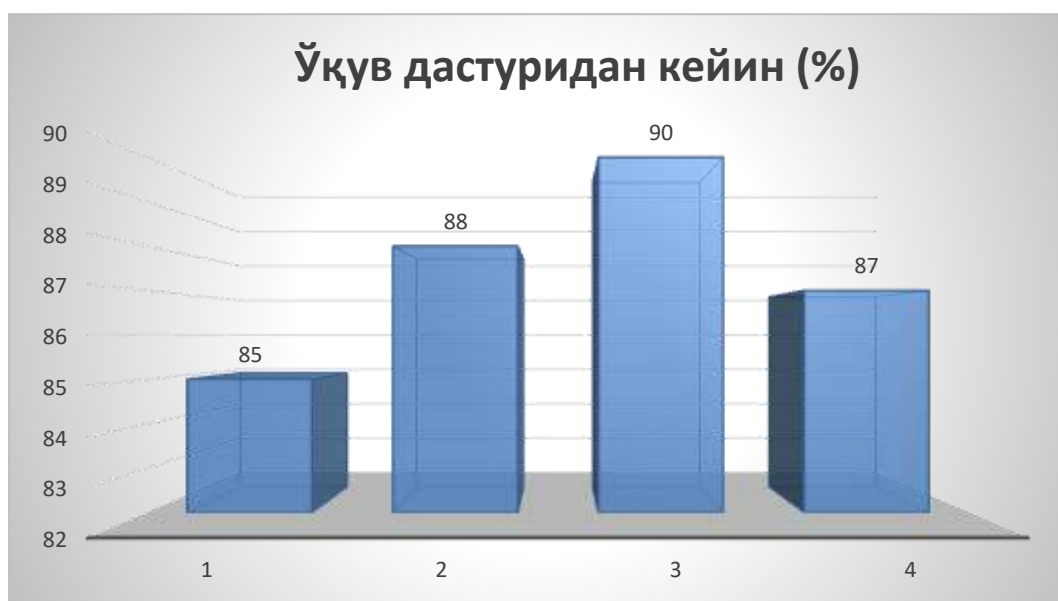
Шунингдек, ўқув дастури **ҳамшираларнинг касбий мустақиллигини оширишда муҳим омил бўлди.** Улар тиббий жамоада фаол иштирок этиб, қарор қабул қилиш жараёнларида ўз фикрини асосли равишда билдириш қобилиятига эга бўлдилар. Натижада ҳамшираларнинг жамоадаги ўрни мустаҳкамланиб, уларнинг масъулияти ва ишонч даражаси ошди.

Умуман олганда, тадқиқот натижалари **тиббий хизмат сифати яхшиланганини**, шунингдек, аҳоли ўртасида касалликларнинг олдини олишга қаратилган чора-тадбирлар самарадорлиги ошганини кўрсатди. Бу эса оила саломатлиги бўйича ўқув дастурларини амалиётга кенг жорий этиш мақсадга

мувофиқ эканлигини тасдиқлайди. 1-Диаграмма. Ҳамшираларнинг касбий тайёргарлик даражаси (ўқув дастуригача)

2-Диаграмма. Ҳамшираларнинг касбий тайёргарлик даражаси (ўқув дастуридан кейин)

1-жадвал. Ҳамшираларнинг касбий фаолиятидаги ўзгаришлар

Касбий фаолият йўналишлари	Ўзгариш даражаси
Касбий мустақиллик	Юқори
Жамоадаги фаоллик	Сезиларли ошган
Қарор қабул қилишда иштирок	Фаол
Масъулият ҳисси	Мустаҳкамланган

2-жадвал. Ўқув дастурининг аҳоли саломатлигига таъсири

Кўрсаткичлар	Тадқиқотдан олдин	Тадқиқотдан кейин
Профилактик кўриклар сони	Паст	Юқори
Эрта аниқланган касалликлар	Кам	Ошган
Аҳолининг тиббий хабардорлиги	Ўртача	Юқори
Касалликларнинг олдини олиш самарадорлиги	Қониқарсиз	Самарали

Хулоса ва тавсиялар: Олиб борилган тадқиқотлар шуни кўрсатадики, ҳамширалар учун оила саломатлиги ўқув дастури соғлиқни сақлаш тизимида муҳим амалий аҳамиятга эга. У ҳамшираларнинг касбий салоҳиятини ошириш, профилактикага йўналтирилган тиббий хизматларни ривожлантириш ва аҳоли саломатлигини мустаҳкамлашга хизмат қилади.

Тавсия этилади:

1. Оила саломатлиги ўқув дастурларини ҳамширалар учун мажбурий қайта тайёрлаш курсларига киритиш;
2. Амалий машғулотлар улушини ошириш;
3. Профилактик фаолиятни баҳолаш тизимини такомиллаштириш.

Фойдаланилган адабиётлар

1. Жаҳон соғлиқни сақлаш ташкилоти. *Primary Health Care and Family Health*. – Женева, 2018.
2. Жаҳон соғлиқни сақлаш ташкилоти. *Nursing and Midwifery Development*. – Женева, 2020.
3. Ўзбекистон Республикаси Соғлиқни сақлаш вазирлиги. Бирламчи тиббий ёрдам бўйича меъёрий ҳужжатлар. – Тошкент, 2021.
4. Абдуллаев А.А. Ҳамширалик иши асослари. – Тошкент: «Тиббиёт», 2019.
5. Каримова Н.Н. Оила саломатлиги ва профилактика. – Самарқанд, 2020.
6. Ismailov B.B. Public health nursing. – Tashkent, 2018.
7. Stanhope M., Lancaster J. *Public Health Nursing*. – Elsevier, 2021.
8. Allender J., Rector C. *Community Health Nursing*. – Wolters Kluwer, 2020.